

Katarzyna Grysińska

W okresie solidarnościowym¹

Sierpniowe strajki zakończone podpisaniem porozumienia pomiędzy strajkującymi a stroną rządową stanowiły punkt zwrotny w dziejach naszej powojennej historii. Rejestracja NSZZ „Solidarność” była swoistym wyłomem w dotychczasowym systemie politycznym. Miało to niewątpliwie wpływ na wszystkie przejawy życia w kraju. Z całą pewnością w wyjątkowej sytuacji znajdowały się między innymi media. Z jednej strony studio radiowe czy telewizyjne było przecież zakładem pracy skupiającym określoną grupę ludzi, wśród której podobnie jak i w innych zakładach zaczęto organizować nowe związki zawodowe, z drugiej jednak strony media z założenia miały spełniać określoną rolę w społeczeństwie. Miały dostarczać społeczeństwu rzetelnych informacji. Nie powinny więc dziwić wielkie nadzieje jakie pokładano w zmianach przede wszystkim w tej kwestii.²

Bydgoski sierpień zaczął się właściwie 28 sierpnia 1980 roku, kiedy to rano strajk rozpoczęli pracownicy komunikacji miejskiej w Bydgoszczy. Już w dniu następnym utworzony został Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS) skupiający

¹ Poniższy rozdział został opracowany przede wszystkim na podstawie materiałów zachowanych i przechowywanych w Archiwum Polskiego Radia Pomorza i Kujaw w Bydgoszczy. Jest to właściwie jedyna spuścizna źródłowa, którą udało się zlokalizować. Niestety, materiał jest szczątkowy i wybiórczy. Z relacji pracowników wynika, że część materiałów dotyczących działalności NSZZ „Solidarność” udało się wynieść z rozgłośni i uchronić przed przejęciem przez służby bezpieczeństwa. Niestety mimo usilnych prób autorowi nie udało się ich zlokalizować.

² O powstaniu i działalności NSZZ „Solidarność” szeroko traktują m.in. następujące publikacje: J. Holzer, *Solidarność 1980–1981. Geneza i historia*, Warszawa 1980; I. Krzemiński, *Solidarność. Projekt demokracji polskiej*, Warszawa 1997; L. Bernacki, *Kronika Solidarności, 20 lat dzień za dniem*, Sopot 2004; *XX lat Solidarności*, pod red. M. Łatkowskiej, Warszawa 2000; L. Mażewski, *Niszczący dualizm. Polityka NSZZ Solidarność w latach 1980–1982*, Toruń 2004; K.B. Janowski, *Polska 1980–1981. Od euforii do szoku*, Toruń 1995. Niestety, wszystkie te prace zajmują się generalnie działalnością NSZZ „Solidarność”, wspominkowo traktują jednak kwestie NSZZ „Solidarność” RI, zaś całkowicie pomijają np. problematykę Krajowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” Pracowników Radia i Telewizji.

32 zakłady pracy. Podobnie jak i w pozostałych regionach, również w Bydgoszczy na bazie MKS powstał Międzyzakładowy Komitet Założycielski (MKZ), powołany na zebraniu 4 września 1980 roku. Po dwóch tygodniach bydgoski MKZ skupiał już 135 zakładowych i środowiskowych komitetów założycielskich, ostatecznie liczba ta wzrosła do 746. W skład wybranego wówczas prezydium, wchodził: Jan Rulewski jako przewodniczący, Krzysztof Gotowski i Marian Grubecki (zastępcy), Antoni Tokarczuk (sekretarz), Marek Reich (skarbnik) oraz 9 członków. Siedzibą władz regionu była Bydgoszcz. Związek przystąpił natychmiast do budowy struktur regionalnych, od początku też zabiegał o wydanie cyklicznego Dziennika Urzędowego NSZZ „Solidarność” Regionu Bydgoskiego, w którym publikowane byłyby uchwały zjazdu krajowego, władz krajowych związku, walnego zjazdu delegatów regionu czy sprawozdania komisji rewizyjnej.³

Już na początku października pracownicy postanowili zawiązać Komitet Zakładowy NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia i Telewizji w Bydgoszczy. Oficjalnie dokonano tego na zebraniu 14 października 1980 roku. W skład wybranego wówczas Prezydium wchodził: jako przewodniczący Michał Jagodziński oraz Lech Lutogniewski i Zdzisław Pruss jako członkowie. Na zebraniu zaakceptowano projekt statutu i zobowiązano Prezydium do przygotowania wszystkich niezbędnych dokumentów do zarejestrowania utworzonego Komitetu NSZZ „Solidarność”, a następnie zgłoszenia Komitetu do MKZ NSZZ „Solidarność” w Bydgoszczy oraz przyłączenia do Międzyzakładowego Komitetu Koordynacyjnego. Prezydium powinno wystąpić do Dyrekcji Rozgłośni PRiTV o uruchomienie punktu informacyjnego i tablic informacyjnych w głównych miejscach pracy oraz udostępnić statut pracownikom rozgłośni, przede wszystkim jednak miało przygotować w ciągu trzech miesięcy wybory do władz związkowych.⁴

Już 17 października 1980 roku Komitet Założycielski przy Rozgłośni w Bydgoszczy (zarejestrowany tegoż dnia pod nr. 332) wystosował pismo do Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Bydgoszczy, w którym potwierdził przystąpienie do wspomnianego Komitetu. W skład Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy wchodził: Michał Jagodziński, Zdzisław Pruss i Lech Lutogniewski.⁵ Jeszcze tego samego dnia odbyło się spotkanie z przedstawicielami MKZ NSZZ „Solidarność”: Janem Rulewskim, Krzysztofem Gotowskim i Antonim Tokarczukiem.⁶

Zapowiedziane wybory do Prezydium Komisji Zakładowej i Komisji Rewizyjnej odbyły się 24 stycznia 1981 roku. Zebraniu przewodniczył redaktor Zdzisław Pająk. W skład nowo wybranych władz związkowych wchodził: Zdzisław Pająk jako przewodniczący KZ NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia

³ J. Jagiełło, *Powstanie i działalność organizacyjna NSZZ „Solidarność” w regionie bydgoskim (do lipca 1981 r.)* [w:] *Kronika Bydgoska*, t. XVII, s. 25 n., Archiwum Polskiego Radia PiK (dalej cyt.: Arch. PR PiK), sygn. 59/0501/4. Materiały NSZZ „Solidarność” 1980–1981.

⁴ Ibidem, sygn. 59/0501/4.

⁵ Ibidem, sygn. 58/0501/4.

⁶ Ibidem, Kronika.

w Bydgoszczy, Henryk Nelkowski – zastępca przewodniczącego, Tomasz Osiński – sekretarz, Ludwik Pazderski – skarbnik, Krzysztof Walczak – członek Prezydium. Jednocześnie ukonstytuowała się Komisja Rewizyjna pod przewodnictwem Michała Jagodzińskiego (Wiesława Osińska – zastępca przewodniczącego, Gerard Beisert – członek). W dalszej części zebrania dyskutowano nad odpowiedziami dyrekcji rozgłośni na zgłoszone przez załogę postulaty i zobowiązano Komisję Zakładową, a konkretnie z jej ramienia Ludwika Pazderskiego do przeprowadzenia rozmów uzupełniających z zainteresowanymi grupami zawodowymi. Wspomniane postulaty zostały przedstawione dyrekcji rozgłośni pisemnie w październiku 1980 roku. W imieniu pracowników wystąpili wspólnie przewodniczący KZ NSZZ „Solidarność” Z. Pająk i przewodniczący Rady Zakładowej Związku Zawodowego Pracowników Radia i Telewizji – Roman Szada. Postulaty dotyczyły zarówno kwestii związanych z organizacją, jak i spraw bytowo-socjalnych.⁷ Ponadto Komisja Zakładowa została zobowiązana do przygotowania raportów w sprawie funduszu socjalnego, zarobków pracowniczych i gospodarności w Komitecie ds. Radia i Telewizji, które miały być przedstawione na posiedzeniu Krajowej Komisji Koordynacyjnej (KKK) w Łodzi 15 marca 1981 roku. Ustalono, że zebrania członków KZ NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy będą odbywać się raz w miesiącu, w czwarty wtorek miesiąca, zaś na następnym spotkaniu zostanie przedstawiony ramowy program działania KZ. W tym samym czasie przewodniczącym Związku Branżowego w Rozgłośni był redaktor Jacek Kurzawski.⁸

Wielu spośród tych pracowników, którzy wchodzili w skład nowo organizowanych struktur było jednocześnie członkami PZPR, wielu wcześniej wchodziło również w skład Rady Zakładowej. Zaledwie kilka dni przed powołaniem KZ NSZZ „Solidarność” w rozgłośni wybrano nowy skład Rady Zakładowej. Od 22 września 1980 roku przewodniczącym Prezydium Rady Zakładowej był Roman Szada, wiceprzewodniczącymi – Leszek Mike i Maciej Pakulski, sekretarzem – Edmund Durajewski, skarbnikiem – Ludwik Pazderski. W skład Rady Zakładowej wchodzili: Michał Jagodziński, Waław Kłosiński, Lech Lutogniewski, Zdzisław Pruss.⁹ Mniej więcej w tym samym czasie dokonała się swoista odnowa w egzekutywie POP PZPR rozgłośni. I sekretarzem została Krystyna Bacciarelli, II sekretarzem Roman Szada. Pozostali członkowie to: Zdzisław Pająk – skarbnik, Włodzimierz Chłodziński – szkolenie, Andrzej Krystek, Bohdan Hniedziewicz – członkowie egzekutywy.¹⁰ Generalnie na początku lat osiemdziesiątych przywódcy radiowych zakładowych związków zawodowych (branżowych) nastawieni byli raczej proreformatorsko, byli to ludzie z młodej kadry dostrzegający błędy systemu i chcący zmian w duchu „*a miało znaczyć a, zaś b po prostu b*”. W związku

⁷ Arch. PR PiK, postulaty przedstawione wówczas przez pracowników, a także odpowiedzi na nie Dyrekcji Rozgłośni.

⁸ Ibidem, Kronika.

⁹ Arch. PR PiK, sygn. 58/0501/4.

¹⁰ Ibidem, sygn. 58/0501/4; Kronika.

z podpisaniem przez część pracowników deklaracji o przystąpieniu do NSZZ „Solidarność” cofnęli oni w tym samym czasie swoje zgody na potrącanie im z wynagrodzenia za pracę składek na dotychczasowe związki zawodowe, wyrażając jednocześnie zgodę na potrącanie i przekazywanie składek w wysokości 1% na rzecz „Solidarności”. Przystąpienie do związku nie oznaczało oczywiście konieczności wystąpienia z partii, wręcz przeciwnie wielu działaczy „Solidarności” zachowało legitymacje partyjne. Ostatecznie do Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy przystąpiło ponad 60 pracowników rozgłośni. Większość z nich stanowili pracownicy techniczni, redaktorzy byli w zdecydowanej mniejszości z wyjątkiem Redakcji Muzycznej, która przystąpiła do nowego związku praktycznie w całości.¹¹

Na odbywających się zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami przynajmniej raz w miesiącu zebraniach Komisji Zakładowej poruszano bieżące sprawy rozgłośni, składano sprawozdania z działalności Komisji i realizacji zadań powierzonych poszczególnym członkom, informowano działaczy o poczynaniach NSZZ „Solidarność” na arenie ogólnopolskiej, wynikach rozmów z rządem, składano sprawozdania z uczestnictwa delegatów w spotkaniach, obradach, przekazywano informacje przesyłane z MKZ Regionu Bydgoskiego czy informowano i ustosunkowywano się do ogólnej sytuacji i bieżących wydarzeń w kraju i w regionie.

W dniu 8 kwietnia 1981 roku Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni PRiTV w Bydgoszczy złożyła wniosek do banku o otwarcie i prowadzenie na zasadach określonych w kodeksie cywilnym oraz zarządzeniach Prezesa NBP rachunku bankowego (nr 10533). Wniosek podpisali: Zdzisław Pająk, Henryk Nelkowski i Tomasz Osieński.¹²

Jednym z pierwszych przejawów istnienia Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy był protest z listopada 1980 roku. Wówczas to na zebraniu 18 listopada Komisja Zakładowa wyraziła ostry sprzeciw wobec formy argumentacji i naświetlania faktów zastosowanej w audycji „Radio-Echo” (10 listopada 1980 r.) oraz w publikacjach prasowych „Gazety Pomorskiej”, „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” i „Dziennika Wieczornego” (8–12 listopada 1980 r.) dotyczących przyczyn i przebiegu strajku solidarnościowego WPK w dniu 7 listopada 1980 roku. Uznano, że praktyki te uwłaczają godności polskiego dziennikarza, pozostają w jaskrawej sprzeczności z oficjalną deklaracją polityczną partii i rządu podważając wagę pełnej realizacji porozumień gdańskich. Odwołując się do elementarnych zasad etyki dziennikarskiej żądano pełnej i wyczerpującej informacji o rzeczywistych przyczynach i celach strajku. Dokument został podpisany m.in. przez M. Jagodzińskiego i Z. Prussa. Poza kwestią publikacji informacji pojawiających się w mediach zebrani wysłuchali sprawozdania Zdzisława Pajaka z pobytu w Warszawie na

¹¹ Ibidem, sygn. 58/0501/4; spis pracowników Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy, którzy wstąpili do NSZZ „Solidarność” (wykaz został dołączony w formie aneksu).

¹² Ibidem.

posiedzeniu KKK NSZZ „Solidarność” PRiTV i podpisaniu porozumienia z przewodniczącym Komitetu ds. Radia i Telewizji.¹³

Krajowa Komisja Koordynacyjna NSZZ „Solidarność” PRiTV została powołana 23 października 1980 roku we Wrocławiu na spotkaniu delegatów organizacji zakładowych NSZZ „Solidarność” rozgłośni radiowych i telewizyjnych. Rozgłośnie Bydgoską reprezentowali: Z. Pająk, M. Jagodzinski, T. Osiński i J. Kuligowska. KKK swoją siedzibę miała we Wrocławiu. Zakładano, że każdorazowo obrady będą odbywać się w innym ośrodku. W listopadzie 1980 roku był to Gdańsk, gdzie, poza dyskusją nad formą strajku wobec zbliżającego się dnia gotowości strajkowej i przygotowanymi materiałami w sprawie podwyżek cen, członkowie Komisji spotkali się z przedstawicielami KKP i gdańskiego MKZ: L. Wałęsą, A. Walentynowicz, Alicją Pieńkowską i Henrykiem Jagiełłą.¹⁴

Już na początku października 1980 roku pojawiała się w biuletynie informacyjnym NSZZ „Solidarność” Pracowników Komitetu ds. RiTV informacja mówiąca o tym, że „koledzy związkowcy z Ośrodków i Rozgłośni regionalnych rejestrują swoje związki w regionalnych oddziałach NSZZ „Solidarność”. W następnym etapie przewidujemy utworzenie jednej wspólnej unii branżowej pracowników komitetu ds. Radia i Telewizji.” Takie też rozwiązanie zastosowano w Rozgłośni Bydgoskiej.¹⁵

Kwestie dostępu „Solidarności” do środków masowego przekazu już częściowo regulowało porozumienie NSZZ „Solidarność” z rządem z dnia 20 stycznia 1981 roku, gdzie czytamy „...w sprawie Radia i TV przyjęto wspólne następujące stanowisko: Radio i TV nadawać będą odtąd informacje o treściach uchwał i oświadczeniach KKP NSZZ „Solidarność” w uzgodnieniu z jej rzecznikiem prasowym. Analogiczne informacje o uchwałach regionalnych ogniw Związku nadawać będą ośrodki terenowe radia i telewizji. Przed rozstrzygnięciem ważnych problemów społeczno-gospodarczych dotyczących interesów pracowniczych PR i TV zapewni możliwość przedstawienia stanowiska NSZZ „Solidarność” i wymiany poglądów zainteresowanych stron. W ramach magazynu związkowego PR i TV zapewni się co tydzień miejsce dla audycji publicystycznych NSZZ „Solidarność”. Program tych audycji na najbliższy okres zostanie uzgodniony na spotkaniu przedstawicieli Komitetu ds. Radia i Telewizji z przedstawicielami Solidarności...”¹⁶.

W lutym 1981 roku w wyniku rozmów pomiędzy kierownictwem Komitetu ds. Radia i Telewizji a Krajową Komisją Koordynacyjną Radia i TV NSZZ „Solidarność” podpisano porozumienie określające zasady współpracy i warunki działania NSZZ „Solidarność” w centrali Komitetu, rozgłoszeniach regionalnych

¹³ Ibidem, kwestia strajku bydgoskiego WPK i jego oddźwięku w społeczeństwie bydgoskim została poruszona w dalszej części rozdziału.

¹⁴ 70 lat Polskiego Radia 1925–1995, pod red. B. Górki-Czerskiej, Warszawa 1996, s. 160.

¹⁵ Z biuletynu informacyjnego NSZZ „Solidarność” pracowników Komitetu ds. RiTV, Warszawa 3 październik 1980 r.

¹⁶ Arch. PR PiK, sygn. 58/0501/4.

i ośrodkach telewizyjnych. Zgodnie z postanowieniem przedstawiciele NSZZ „Solidarność” upoważnieni przez KKK lub Komisje Zakładowe Związku mieli uczestniczyć w posiedzeniach kolegialnych organów doradczych i opiniotwórczych działających w Komitecie ds. Radia i TV, mieli być również zapraszani na posiedzenia Prezydium Komitetu w sprawach: polityki zatrudnienia, struktur organizacyjnych, polityki płac, gospodarki funduszami i środkami przeznaczonymi na cele socjalne, mieszkaniowe, zasad nagradzania, premiowania, stosowania kar, zatrudniania i awansowania pracowników oraz gospodarowania środkami rzeczowymi Komitetu. Przysługiwać im miało również prawo opiniowania w sprawach związanych z awansowaniem, karaniem i rozwiązywaniem umów o pracę w stosunku do pracowników zrzeszonych w NSZZ „Solidarność”. Organy związkowe mogły korzystać z pomieszczeń koniecznych do wykonywania czynności związkowych, z radiowęzłów, urzędzeń łączności i urzędzeń poligraficznych zakładu pracy dla spraw wewnętrznych związku, ponadto NSZZ „Solidarność” miała prawo korzystać z prawa oddelegowania do prac związkowych pracowników – członków NSZZ „Solidarność”, pozostających na etatach i wynagradzanych przez zakład pracy.¹⁷

Nie dziwi więc np. „oficjalne oddelegowanie” przed dyrekcję rozgłośni bydgoskiej przewodniczącego KZ NSZZ „Solidarność” Zdzisława Pająka w dniach 27–30 kwietnia 1981 roku na szkolenie związkowe z zakresu prawa pracy i przepisów związkowych dla działaczy NSZZ „Solidarność” MKZ w Bydgoszczy. Szkolenie odbyło się w Tleniu.¹⁸

Na podstawie wspomnianej umowy Komisja Zakładowa miała możliwość angażowania się w konflikty pomiędzy pracownikami a pracodawcami. Przykładem może być kwestia zwolnienia H. Steć-Wojcieszczyk czy Władysława Suligi. Nieuzgodnienie ww. spraw ze związkiem zawodowym stanowiło złamanie przez dyrekcję rozgłośni przepisów kodeksu pracy i porozumienia, dawało jednocześnie podstawy do odwołania się od decyzji władz. Zgodnie z ustalonymi zasadami związek zawodowy zawsze powinien być wcześniej powiadomiony o zamiarze zwolnienia pracownika będącego członkiem tegoż związku.¹⁹

Komisja Zakładowa podejmowała uchwały w sprawie podziału funduszu socjalnego i dofinansowania wczasów pracowników, a także przyznawania bezzwrotnych zapomóg emerytom i rencistom. Prowadziła także rozdział paczek żywnościowych z RFN. W lutym 1981 roku Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” wspólnie z Radą Zakładową podjęła uchwałę, na mocy której udzieliła pomocy materialnej 22 osobom przeznaczając na ten cel ponad 10.000 złotych. Na tym samym zebraniu postanowiono przyznać upominki rzeczowe 15 osobom oraz zapewnić fundusze na spotkanie z emerytami i rencistami, które odbyć się miało w dniu następnym.²⁰

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

Pracownicy Rozgłośni Polskiego Radia zrzeszeni w NSZZ „Solidarność” w pełni identyfikowali się z działaniami i akcjami podejmowanymi przez władze ogólnopolskie i regionalne związku. Czasami jednak ich możliwości czy też sposób działania były ograniczone choćby branżą czy strukturami w jakich znajdował się ich zakład pracy. Rozgłośnia to media. Trudno mówić np. o strajku poprzez zaprzestanie pracy, bowiem do niczego to nie prowadzi. W takich wypadkach oczywiście nie wyłamywano się z ogólnopolskich czy regionalnych akcji, lecz stosowano inne, bardziej praktyczne rozwiązanie. Zamiast przewidzianych w ramówce audycji na antenie pojawiała się muzyka poważna, np. Chopina, ponadto informowano poprzez komunikaty

Zdzisław Pająk podczas I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność”.

słuchaczy, że pracownicy radia nie przerywają wprawdzie pracy, ale w pełni popierają właśnie prowadzoną akcję. Najbardziej widocznym znakiem solidarności z pozostałymi grupami było oczywiście oflagowanie budynków rozgłośni czy też noszenie przez pracowników opasek w barwach narodowych.

Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia oraz jej członkowie aktywnie uczestniczyli również w pracach organizacyjnych nowego związku. Wyłonieni na kolejnych zebraniach KZ delegaci brali udział nie tylko w obradach Krajowej Komisji Koordynacyjnej Radia i TV NSZZ „Solidarność”, ale również w posiedzeniach MKZ Regionu Bydgoskiego. Byli obecni na Zjeździe Delegatów Regionu Bydgoskiego i Zjeździe Krajowym NSZZ „Solidarność”. Między innymi przewodniczący KZ NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni PR w Bydgoszczy Zdzisław Pająk wielokrotnie uczestniczył w posiedzeniach KKK, uczestniczył także w I Walnym Zebraniu Delegatów NSZZ „Solidarność” Regionu Bydgoskiego kandydując w okręgu wyborczym nr 1/Bydgoszcz (nr 161). Był jednym z delegatów na Zjazd Krajowy NSZZ „Solidarność”.²¹

²¹ Ibidem, sygn. 59/0501/4; relacja Z. Pajaka i M. Rykowskiego.

Dziennikarze Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy od samego początku zaangażowani byli w wydarzenia bydgoskie, które miały miejsce w marcu 1981 roku. Szef dzienników Marcin Rykowski obecny na sesji Rady już rano następnego dnia w „Sygnałach dnia” jako korespondent Polskiego Radia, a więc na antenie ogólnopolskiej podał informacje na temat wydarzeń bydgoskich. Stwierdził wówczas krótko, aczkolwiek bardzo treściwie, że w Bydgoszczy podczas obrad WRN doszło do zajść w wyniku, których trzech działaczy „Solidarności” znalazło się w szpitalu. Konsekwencją takiej wypowiedzi było zawieszenie redaktora M. Rykowskiego w obowiązkach służbowych do godziny 16.00. Podobną sankcję zastosowano wobec redaktora odpowiedzialnego za sprawy programowe, czyli redaktora T. Klimka.²²

W związku z zaistniałą po wydarzeniach bydgoskich sytuacją na terenie województwa, w Bydgoszczy odbyło się specjalne posiedzenie KKP. W następstwie oświadczenia wydanego przez MKS i uchwały Krajowej Komisji Porozumiewawczej z 20 marca 1981 roku jeszcze tego samego dnia Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” przy PR postanowiła przekształcić się w Komitet Strajkowy. Zgodnie ze statutem związku oznaczało to wywieszenie na budynkach rozgłośni radia flagi w barwach narodowych i naturalnie utrzymywanie stałego kontaktu z MKS w Bydgoszczy. Jednocześnie odwołano zapowiedziane na 23 marca zebrania Wydziału Technicznego, zwołując na tenże dzień walne zebranie członków NSZZ „Solidarności” w Rozgłośni Polskiego Radia. Komitet Strajkowy zaapelował do wszystkich pracowników o zachowanie powagi i wzmożonej dyscypliny, przypominając, że strajk protestacyjny polega na sumiennym i rzetelnym wykonywaniu swoich obowiązków, a nie na przerywaniu pracy. Wszelkie dalsze decyzje mógł podjąć tylko i wyłącznie Komitet Strajkowy. Po przedstawieniu i przedyskutowaniu powyższej decyzji z dyrekcją rozgłośni Komitet postanowił na czas nieokreślony odwołać wywieszenie na budynkach rozgłośni flag.²³

W dniu 23 marca 1981 roku w godzinach 9.00–12.00 w całym kraju zapowiedziano strajk ostrzegawczy. Uchwałą Komitetu Strajkowego pracownicy Rozgłośni PR, członkowie NSZZ „Solidarność” mieli nie przerywać pracy. Ich udział w strajku polegał na solidaryzowaniu się ze strajkującymi. W związku z powyższym podjęto następujące decyzje:

1. Nadawanie w programie II, III, IV pomiędzy audycjami komunikatu następującej treści „Pracownicy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy członkowie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” solidaryzują się ze strajkującymi załogami”.
2. Wywieszenie flag w barwach narodowych na budynkach Rozgłośni PRiTV w Bydgoszczy.
3. Przypięcie emblematów Związku i wstążek w barwach narodowych.

²² Relacja ustna M. Rykowskiego.

²³ Arch. PR PiK, sygn. 58/0501/4.

Na wtorek 31 marca 1981 roku Krajowa Komisja Porozumiewawcza NSZZ „Solidarność” zapowiedziała strajk całościowy. W związku w powyższym do udziału w strajku aż do odwołania zobowiązani byli również pracownicy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy będący członkami NSZZ „Solidarność”. Wszyscy członkowie związku mieli stawić się w rozgłośni o godzinie 9.00. w miarę możliwości zaopatrzeni w cieplejsze okrycia (ewentualnie: koce, materace, śpiwory) oraz żywność itp. Jednocześnie uwzględniając specyficzną rolę radia i telewizji, których naczelnym zadaniem jest sprawne i rzetelne informowanie społeczeństwa o sytuacji, Komitet Strajkowy zapewnił:

1. Prace podstawowych służb w tym: emisji programu lokalnego i programów centralnych sterowanych w rozdzielni, realizacji i przygotowania nagrania oraz transportu w ograniczonym zakresie.
2. Ochronę budynku rozgłośni.
3. Całodobową pracę bufetu i stołówki – tylko dla pracowników rozgłośni.
4. Łączność telefoniczną.
5. Opiekę medyczną.

Program emitowany przez rozgłośnię, jak również wszelkie audycje kablowane do innych ośrodków podlegały kontroli Komitetu Strajkowego. Ponadto powołując się na porozumienie zawarte pomiędzy KKP NSZZ „Solidarność” a rządem i kierownictwem Komitetu ds. Radia i TV dotyczące dostępu „Solidarności” do środków masowego przekazu, Komitet Strajkowy zastrzegł sobie prawo weta w przypadku audycji tendencyjnych, zaś w przypadku audycji kontrowersyjnych lub polemicznych do ustosunkowania się do takiej audycji przez MKS w Bydgoszczy. We wszystkich innych sprawach obowiązywać miały wspólne ustalenia dyrekcji Rozgłośni PR w Bydgoszczy i Komitetu Strajkowego.²⁴

W dniach 14–15 kwietnia 1981 roku odbywały się w Bydgoszczy obrady Krajowej Komisji Koordynacyjnej Radia i TV NSZZ „Solidarność”. W obradach pracownicy rozgłośni bydgoskiej, członkowie NSZZ „Solidarność” uczestniczyli z jednej strony jako delegaci, a z drugiej strony poprzez swoje reportaże. Pierwszy dzień obrad poświęcony był omówieniu wydarzeń bydgoskich. Zebrani wysłuchali dwóch reportaży bydgoskich dziennikarzy, członków NSZZ „Solidarność” J. Kuligowskiej i M. Jagodzińskiego pt. „Dzień dziewiętnasty” i „Anatomia strajku”. Następnie spotkali się z kierownictwem Rozgłośni PR w Bydgoszczy: redaktorem naczelnym Z. Urbankiem i zastępcą redaktora naczelnego T. Klimkiem. Po południu odbyło się spotkanie z Prezydium MKZ Bydgoszcz oraz otwarty pokaz filmu kręconego w czasie zajęć w WRN w Bydgoszczy 19 marca 1981 roku. Wieczorem do rozgłośni, na obrady KKK przybyła trzyosobowa delegacja Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego NSZZ RI „Solidarność” z Romanem Bartoszcze. Omówiono przebieg strajku oraz pierwszej tury rozmów z komisją rządową. Drugi dzień obrad przeznaczono na omówienie spraw bieżących. Poruszono kwestie integracji środowiska RiTV, ramówki TV i radiowej, statutu KKK

²⁴ Ibidem.

i programu działania tejże Komisji, a także dyscypliny i częstotliwości spotkań delegatów KKK. P. Mroczyk zrelacjonował m.in. przebieg rozmów KKP na temat dostępu związku do środków masowego przekazu, przypominając, że w Warszawie cały czas działa komisja, która zbiera materiały na temat manipulowania informacją, wstrzymywania audycji „Solidarność” itp. Do rozmów KKP postanowiono oddelegować w roli ekspertów P. Załuskiego i Z. Pająka. Padła również propozycja zwołania zjazdu NSZZ „Solidarność” pracowników Komitetu ds. Radia i Telewizji z udziałem delegatów z KKP. Zebrani delegaci otrzymali pierwszy numer „Biuletynu Wewnętrznego »Solidarność« Radia i Telewizji”. W drugim dniu obrad wiele miejsca poświęcono kwestiom socjalnym.²⁵

Na majowe obrady (14–15 maja 1981 r.) KKK NSZZ „Solidarność” PRiTV odbywające się w Białymstoku z KZ NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy oddelegowano R. Kozłowską i W. Osińską. Podczas zebrania przedstawiono informacje o przebiegu rozmów KKP NSZZ „Solidarność” ze stroną rządową w sprawie dostępu do środków masowego przekazu. Poza tym omówiono sprawę organizacyjną KKK PRiTV, dotychczasową działalność zespołu ds. związków zawodowych powołanego przez kierownictwo Komitetu ds. Radia i Telewizji, zaś na zakończenie przedstawiono projekt ramowy Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność” pracowników Radia i TV. Kolejne obrady KKK Rozgłośni Polskiego Radia miały odbyć się 13 i 14 czerwca w Koszalinie.

Na pierwszym majowym zebraniu KZ NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia wybrano doradców Komisji Zakładowej. Za sprawy pracownicze odpowiedzialna była R. Kozłowska, za sprawy bytowe J. Kujawa, za finansowe W. Domińska, zaś kwestie bhp podlegały L. Mike.

W kolejnym zebraniu KZ w rozgłośni PR, które odbyło się 20 maja 1981 roku gościnnie uczestniczyli M. Koczwarą i Stefan Pastuszewski. Poza sprawami bieżącymi na zebraniu przewidywano wybór elektorów na pierwszy etap wyborów, które ostatecznie miały wyłonić delegatów na Zjazd Krajowy NSZZ „Solidarność”. Niestety, zabrakło kworum. Na zebraniu 6 czerwca 1981 roku przybyli wówczas działacze udzielili Komisji Zakładowej pełnomocnictw do wyboru elektorów spośród siebie. Spośród zgłoszonych czterech kandydatów (Krystyna Starczak-Kozłowska, Ewa Starosta, Zdzisław Pajak, Edmund Durajewski) wybrano K. Starczak-Kozłowską i Z. Pająka. Ze spraw bieżących tzw. organizacyjnych pojawiał się postulat M. Jagodzińskiego, by Komisja Rewizyjna wyciągnęła konsekwencje wobec osób systematycznie nie uczęszczających na zebrania albo wobec Komisji Zakładowej, jeśli ten fakt jest następstwem/wynikiem jej nieoperatywnego działania. Następnego dnia podczas walnego zebrania członków NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni PR w Bydgoszczy podjęto uchwałę, która zwalniała emerytów i rencistów – członków koła z obowiązku uczestnictwa w zebraniach ze względu na stan zdrowia. W uchwale podkreślono, że nie jest to równoznaczne z odebraniem im biernego i czynnego prawa

²⁵ Ibidem.

wyborczego, zaś za podstawę liczby członków od której oblicza się prawomocne kworum będzie się przyjmowało od tej pory liczbę pracujących członków koła powiększoną o liczbę emerytów i rencistów obecnych na zebraniu. Jednocześnie przypomniano członkom związku o statutowym obowiązku brania czynnego udziału w życiu związku.²⁶

W sierpniowych (18–19 sierpnia 1981 r.) obradach Krajowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” Radia i TV odbywających się w Olsztynie rejon bydgoski reprezentował m.in. Tomasz Osiński. Uchwalono wówczas dwa ważne dokumenty: uchwałę popierającą strajk poligrafów i „dni bez prasy” oraz oświadczenie popierające list SDP z 10 sierpnia 1981 roku. W związku z koniecznością większego zdyscyplinowania prac KKK utworzono zespoły robocze wyznaczając jednocześnie z grona mandatariuszy KKK osoby imiennie odpowiadające za pracę powołanych zespołów. Pracami zespołu trzeciego ds. układów zbiorowych i płac mieli kierować Elżbieta Saar (PRiTV Warszawa) i Zdzisław Pająk (PR Bydgoszcz). Wyznaczone osoby na następne spotkanie we Wrocławiu miały przedstawić plan działania organizacyjnego i merytorycznego zespołu oraz sformułować postulaty pod adresem komisji zakładowych w celu uzyskania konkretnej pomocy. Omówiono wstępnie ustalenia związane z I Ogólnopolskim Zjazdem NSZZ „Solidarność” Radia i TV w dniach 13–14 listopada 1981 roku. Określono m.in. zasady uczestnictwa w zjeździe: wszystkie komisje zakładowe w rozgłośniach radiowych otrzymały pulę 5 miejsc (Warszawa 10), natomiast komisje zakładowe w TV pulę 8 miejsc (Warszawa 15), z kolei stacje radiowe i TV 30 miejsc. Inni mandatariusze KKK oraz członkowie Komitetu Organizacyjnego Zjazdu spoza KKK i niezbędni eksperci mieli automatycznie zapewniony udział. Wstępnie szacowano, że w zjeździe będzie uczestniczyło około 280 osób.²⁷

W październikowych obradach (28–29 października 1981 r.) KKK NSZZ „Solidarność” Polskiego Radia i TV odbywających się w Szczecinie uczestniczył Przewodniczący NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy Zdzisław Pająk. Wspólnie z Elżbietą Saar należał on do sekcji ds. układów zbiorowych i płac. W związku z opracowaniem przez kierownictwo Komitetu ds. Radia i Telewizji projektu nowych tabel płacowych na podstawie przygotowanych przez sekcję materiałów, dogłębnie omówili oni problem nowych zasad płacowych. Jednocześnie KKK odrzuciła projekt przedstawiony przez Komitet ds. Radia i TV składając protest przeciwko podjęciu konsultacji tylko nad jednym projektem i lekceważąc w ten sposób pracę działaczy „Solidarności”. W związku z powyższym ustalono, że grupa robocza sesji powinna spotkać się w najbliższym czasie w celu konsultacji z Prezydium Komitetu ds. Radia i Telewizji.²⁸

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

Grudniowe posiedzenie (5 grudnia 1981 roku) Krajowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” PRiTV odbyło się w Warszawie, zaraz po zakończeniu pierwszego dnia obrad I Krajowej Konferencji NSZZ „Solidarność” Radia i Telewizji. Posiedzenie to było niejako podsumowaniem rocznej działalności Krajowej Komisji Koordynacyjnej, jej efektywności, a także próbą zastanowienia się nas celowością dalszego istnienia i koniecznością wprowadzenia takich form działania, które zwiększą skuteczność jej pracy. Po zakończeniu dyskusji przyjęto propozycję przewodniczącego KKK NSZZ „Solidarność” Radia i Telewizji Piotra Załuskiego i wyłoniono spośród mandatariuszy tzw. grupę szybkiego reagowania, która miała być w stałej dyspozycyjności w zależności od potrzeb KKK. Jej istnienie miało usprawnić poczynania Komisji. W składzie grupy szybkiego reagowania znaleźli się: Zdzisław Pająk, Andrzej Warchałowski, Marian Terlecki, Wojciech Biedak, Jan Moczulak, Julian Józwiakowski oraz Prezydium KKK. Jednocześnie ponownie na przewodniczącego KKK wybrano Piotra Załuskiego. Kolejne posiedzenie KKK NSZZ „Solidarność” PRiTV przewidziano na 14 i 15 grudnia 1981 roku w Warszawie. Z przyczyn oczywistych nie doszło ono już do skutku.

30 października 1981 roku Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Rozgłośni Polskiego Radia i TV w Bydgoszczy została zawiadomiona przez sekretariat Tymczasowego Komitetu Założycielskiego Samorządu Pracowniczego Radia i TV w Warszawie o podjęciu w dniu 16 października inicjatywy na rzecz powołania samorządu pracowniczego w wyżej wymienionej instytucji. Na podstawie wcześniej przygotowanych ekspertyz na temat prawnych uwarunkowań funkcjonowania samorządu opracowano projekt regulaminu Komitetu Założycielskiego Samorządu Pracowników oraz kwestionariusz ankiety referendum. Jednocześnie sekretariat TKZSP wyraził chęć zorientowania się w pracach zmierzających do powołania samorządu w bydgoskiej rozgłośni, a także zwrócił się z prośbą o przekazanie danych personalnych osób, które będą wyznaczone do współpracy w celu podejmowania wspólnych działań. Obrady zakończyły się ustaleniami odnośnie zmian terminu i trybu przygotowań do I Ogólnopolskiego Zjazdu NSZZ „Solidarność” PRiTV. Przede wszystkim nazwę zjazd zmieniono na konferencja, zaś na miejsce spotkania, które miało odbyć się 5 i 6 grudnia wybrano Warszawę.²⁹

8 grudnia 1981 roku na wspólnym zebraniu członków NSZZ „Solidarność” przy PRiTV w Bydgoszczy oraz dziennikarzy miasta Bydgoszcz zrzeszonych w NSZZ „Solidarność” podjęto decyzję o natychmiastowym przystąpieniu do akcji protestacyjnej w przypadku rozpoczęcia przez władze rządowe, czyli Prezydium Komitetu ds. Radia i TV zamierzonej reorganizacji Polskiego Radia i TV. Zdaniem działaczy „Solidarności” reorganizacja ta nie zmieniała dotychczasowego działania PRiTV, nie miała także nic wspólnego z żądanym przez społeczeństwo uspołecznieniem środków masowego przekazu, a stwarzała je-

²⁹ Ibidem.

dynie warunki do dalszej monopolizacji propagandy i informacji. Ponadto istnieją uzasadnione podejrzenia, że jednym z celów reorganizacji ma być usunięcie niewygodnych dla dysponentów środków masowego przekazu dziennikarzy i pracowników PRiTV. Członkowie NSZZ „Solidarność” przy Rozgłośni PRiTV w Bydgoszczy wydali oświadczenie, w którym wyjaśnili społeczeństwu motywy swojego postępowania prosząc jednocześnie o poparcie i zrozumienie dla podejmowanych działań. Sygnatariusze oświadczenia wyrazili przede wszystkim zaniepokojenie rosnącym brakiem zaufania do mediów. Jako podstawowe źródło takiej sytuacji wskazali na niezgodność statutu i działań Komitetu do Spraw Radia i Telewizji z Konstytucją PRL. Jeden z artykułów konstytucji zapewniał przecież obywatelom wolność słowa, druku, pochodów i manifestacji, tymczasem do podstawowych zadań Komitetu należy w szczególności „tworzenie i przekazywanie do powszechnego odbioru w kraju i zagranicą radiotelefonicznych i telewizyjnych programów (...) na zasadach wyłączności”. Wskazali, że jedynym sposobem na uwiarygodnienie środków masowego przekazu jest ich uspołecznienie. Wspomniane oświadczenie przesłano do wiadomości dyrekcji Rozgłośni PRiTV, prezesa Radiokomitetu ds. PRiTV w Warszawie, bydgoskiego oddziału SDP, Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność”, Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy PRiTV w Bydgoszczy.³⁰ Udział w omawianym zebraniu zaowocował notatką służbową w aktach jednego z pracowników (notatki zapewne pojawiły się także i w innych aktach, zachowała się jednak tylko ta): „(...) jako przewodniczący Zakładowej Komisji NSZZ „Solidarność” początkowo rozwija pozytywnie działalność, ale od Zjazdu Krajowego coraz bardziej kieruje uwagę własną i członków Solidarności na sprawy polityczne, szczególnie w kwestiach obalenia mecenatu partii i państwa w PRiTV. We wrześniu odmówił złożenia podpisu o przyjęciu do wiadomości Uchwały Rady Ministrów nr 185, a w grudniu organizował zebranie zakładowej Solidarności, na którym posługując się demagogicznymi hasłami występował z inicjatywą uchwalenia rezolucji zapowiadającej akcje strajkową w Rozgłośni na wypadek przeforsowania reorganizacji w Radiokomitecie(...)”.³¹

Zarządzeniem 8/81 redaktora naczelnego Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy z dnia 15 grudnia 1981 roku w sprawie przejścia i zabezpieczenia mienia NSZZ „Solidarność” i FZZKRiTV w związku z wprowadzeniem stanu wojennego na terenie PRL, które realizowało postanowienia przewodniczącego Rady Państwa dokonano komisyjnego przejścia mienia posiadanego przez ZZ działające na terenie rozgłośni. Specjalnie powołana do tego celu Komisja poprowadziła swe działania w obecności przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Zdzisława Pająka i przewodniczącego FZZPRRiTV Jacka Kurzawskiego. Ujęte komisyjnie mienie miano zdeponować: środki finansowe w kasie rozgłośni, zaś pozostałe środki w stanie opieczętowanym w kancelarii tajnej.³²

³⁰ Ibidem, sygn. 58/0501/4.

³¹ Ibidem.

³² Ibidem, sygn. 59/0501/2, Związki Zawodowe przy PRiTV w Bydgoszczy. Protokoły i uchwały.

W okresie od października 1980 roku do grudnia 1981 roku Rozgłównia Bydgoska żywo interesowała się problematyką społeczną, sprawami wzajemnego zaufania. Często na antenie przewijała się działalność związków. Próbowano dokonać analizy czasu bieżącego w poszczególnych audycjach. Redaktorem naczelnym nadal pozostawał Z. Urbanek, zaś zastępcą redaktora naczelnego Tadeusz Klimek. Szefem redakcji dzienników był Marcin Rykowski. Praca rozgłośni radiowej skupiała się w sześciu sekcjach/redakcjach: dzienników, ekonomicznej, telewizyjnej, wiejskiej, literackiej, muzycznej. Nadawano trzy pasma programowe: przedpołudniowe, południowe i popołudniowe. W bydgoskim studio realizowano programy muzyczne, publicystyczne, kulturalne. Zarówno w paśmie porannym jak i wieczornym był czas przeznaczony na reportaże realizowane przez bydgoskich redaktorów, niektóre z nich emitowane były na antenie ogólnopolskiej. Do stałej ramówki należały między innymi programy: „Czas dobrych gospodarzy” – program Redakcji Wiejskiej nadawany we wtorki i czwartki, przemiennie ze studia bydgoskiego i poznańskiego, „Audycja nie tylko dla wojska – Kompania spocznij!” w opracowaniu Macieja Pakulskiego (poniedziałek, godz. 17.30), czy „Dzień dobry – to my! Magazyn satyryczno-rozrywkowy” (niedziela, godz. 9.00). Najwięcej jednak czasu antenowego przeznaczone było na audycje muzyczne i słowno-muzyczne. Wśród nich dużą popularnością cieszyły się np. poranny program „Z bydgoskiej fonoteki muzycznej”; „Przeniesione z kawiarni muzycznej” (wtorki, godz. 16.00); „Melodie, rytmy, tempa; w świecie muzyki” (poniedziałek, godz. 17.50); „Zapomniana piosenka” (wtorek, godz. 16.40); „Przeboje »Studia Gama«” (piątek, godz. 17.10); „Klub 33 i 1/3” (piątek, godz. 17.50). Oczywiście stałym programem realizowanym poniekąd przy współudziale słuchaczy były koncerty życzeń czy piosenki na życzenie. Bardzo często na antenie pojawiała się muzyka klasyczna i poważna, ale nie brakowało też np. typowo jazzowych audycji. Od sierpnia 1980 roku, w środy, zaczęły się pojawiać felietony o charakterze literackim J. Sulimy-Kamińskiego.

Na szczególne okazje, rocznice, święta redakcja bydgoska przygotowywała specjalny program. 1 maja 1981 roku zaproponowano słuchaczom następującą ramówkę:

„08.05 – audycja Norberta Krawczyka i Marcina Rykowskiego pt. »Człowiek z Awangardy«

08.35 – zespół pieśni i tańca »Mazowsze«

09.00 – audycja Janusza Drozdowskiego »Etiuda rewolucyjna«

09.20 – zespół pieśni i tańca »Śląsk«

16.05 – 1 maja na Pomorzu i Kujawach

16.30 – montaż literacko-rozrywkowy w opracowaniu Zdzisława Prussa pt. »Majówka z horoskopem«³³

³³ IKP za lata 1980–1981.

Jednym z zadań jakie przypisywano mediom, oczywiście poza dostarczaniem informacji i szeroko pojętej rozrywki, były również zadania wychowawcze czy też tzw. upowszechnianie kultury pedagogicznej. Sprawozdanie z tego typu działalności należało regularnie składać do Kuratorium Oświaty i Wychowania, Działu Wychowawczego Urzędu Wojewódzkiego. Na początku lat 80. głównym akcentem tego typu działalności stał się cykl audycji publicystycznych pod hasłem „Historia jest w nas”. Egzemplifikował on przemiany społeczne na przykładzie rodzin z różnych środowisk. Z założenia cykliczny charakter audycji miał pozwolić zespołowi redakcyjnemu wnikliwiej poznać problematykę rodziny, a także poziom kultury pedagogicznej społeczeństwa. Z czasem poza audycjami cyklicznymi, coraz częściej pojawiały się audycje niecykliczne.³⁴

W planach rozgłośni na 1981 rok przedstawionych 20 października 1980 roku mówiono o konieczności zajęcia się procesami odnowy społeczno-gospodarczej na Pomorzu i Kujawach, tematyką samorządności we wszelkich przejawach życia publicznego, przemianami w systemie organizowania i zaopatrywania przemysłu rolno-spożywczego, sprawami demokratyzacji życia, zwracając uwagę na przeszkody utrudniające jej urzeczywistnianie się. Ponadto planowano rozwinięcie systemu audycji nadawanych na żywo z różnych zakładów pracy, co miało służyć lepszemu poznaniu tych zakładów. Podobnie jak w latach wcześniejszych rozgłośnia zakładała współpracę z współorganizatorami Bydgoskich Impresji Muzycznych, Bydgoskiego Festiwalu Muzycznego, organizacje plebiscytu o nagrodę kulturalną rozgłośni PRiTV w Bydgoszczy. Kontynuowane miały być także pozaantenowe spotkania ze słuchaczami.³⁵

W grudniu 1980 roku w związku z przewidywaną zmianą radiowego programu rozgłośni PRiTV w Bydgoszczy przedstawiono następujące propozycje.

1. Wniosek o wydłużenie czasu antenowego rozgłośni bydgoskiej o 1 godz. i 20 minut.
2. Dwa podstawowe czasy emisji: 6.00–8.00 blok poranny, 16.05–18.25 blok popołudniowy.
3. Za celowe uznano utrzymanie 20-minutowego odcinka redakcji wiejskiej (godz. 12.05) – nadawanego przemiennie co drugi dzień z rozgłośni w Poznaniu.
4. Konsekwencją wcześniejszych postulatów była prośba o zwiększenie środków finansowych bez powiększania obsady etatowej.
5. Zakładano, że program niedzielny pozostaje bez zmian.
6. Dla dalszej perspektywy zasugerowano, aby rozgłośnia bydgoska mogła uzyskać podobnie zresztą jak wszystkie pozostałe regionalne do dyspozycji poranne pasmo czasowe: 5.00–8.00.³⁶

W omawianym okresie w studio rozgłośni regionalnej w Bydgoszczy powstało szereg ciekawych i interesujących audycji poruszających dość różnorodną te-

³⁴ Arch. PR PiK, sygn. 27/031/1, plany programowe Rozgłośni 1973–1981.

³⁵ Ibidem, sygn. 27/031/1.

³⁶ Ibidem.

matykę. Zgodnie z podstawowymi ustaleniami pomiędzy stroną rządową a nowo powstałymi związkami radio miało rzetelnie informować o bieżących wydarzeniach. Niewątpliwie jedną z form takiej działalności były liczne reportaże dotyczące aktualnych spraw, w tym spraw związanych z powstaniem i działalnością NSZZ „Solidarność”. Najczęściej autorami tych reportaży byli: Michał Jagodziński, Jolanta Kuligowska, Krzysztof Rogoziński, Joanna Wiórkiewicz. Nie sposób oczywiście przedstawić tematyki i treści wszystkich audycji, nie mniej kilka z nich z całą pewnością zasługuje na uwagę. Wspomniano już dwa reportaże autorstwa M. Jagodzińskiego i J. Kuligowskiej, które oczywiście poza normalną emisją na antenie radiowej pojawiły się podczas obrad KKK w Bydgoszczy w kwietniu 1981 roku.

27 marca 1981 roku, a więc zaledwie kilka dni po wydarzeniach bydgoskich i po odbytych w poniedziałek 23 marca 1981 roku w domu kultury w ZNTK obradach Krajowej Komisji Porozumiewawczej NSZZ słuchacze mogli wysłuchać reportaż Michała Jagodzińskiego „Anatomia strajku”. Audycja podobnie jak wiele innych zrealizowanych przez tego reportera jest w dużej mierze zapisem tego co działo, jest zapisem przebiegu zebrania, relacją z obrad nadzwyczajnego posiedzenia i toczącej się wówczas dyskusji merytorycznej, bez komentarza redaktora. Audycja oddaje atmosferę głosowania i wypowiedzi przedstawicieli poszczególnych MKZ odnośnie podjęcia przez „Solidarność” stosownych kroków. W posiedzeniu uczestniczył także Zdzisław Pająk. Wstępem do audycji był fragment tekstu uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji UMK podjętej na specjalnym posiedzeniu w dniu 24 marca 1981 roku, gdzie słyszymy: „(...) Wydarzenia w Bydgoszczy stanowią jaskrawy przejaw niedotrzymania przez władze państwowe umowy społecznej, której istotnym elementem było zobowiązanie się do niepostulgiwania się przemocą przy rozwiązywaniu konfliktów społecznych i politycznych. Nastąpiło również poważne naruszenie zasad ustrojowych dotyczących funkcjonowania organów przedstawicielskich i praw obywatelskich (...)”.³⁷

Do wydarzeń marcowych w Bydgoszczy redaktor wrócił w audycji zrealizowanej wspólnie z J. Kuligowską i emitowanej dnia następnego, a więc 28 marca 1981 roku. „Dzień dziewiętnasty” (strajk – L. Wałęsa w Bydgoszczy, Jan Rulewski mówi o pobiciu). Audycja była zestawieniem cytatów nagranych wcześniej wypowiedzi zarówno działaczy „Solidarności”, jak i przedstawicieli władz oraz tzw. młodych radnych. Była próbą odtworzenia tego co stało się podczas obrad. Pojawiają się więc fragmenty wypowiedzi Lecha Wałęsy: „(...)cały kraj jest zwrócony w kierunku Bydgoszczy (...) wszystko będzie wyjaśnione i upublicznione(...)” przeplatane relacją Jana Rulewskiego opowiadającego o pobiciu, wypowiedzi innych uczestników zajęć w urzędzie, którzy podkreślają, że niechciano dopuścić do podawania informacji na zewnątrz, potwierdzają także obecność sił niemundurowych. Wypowiedź lekarza, uczestnika obrad, który to-

³⁷ Ibidem, dys. A 1241, poz. 2.

warzących Rulewskiemu w drodze do szpitala, opisuje fachowo stan i rodzaj obrażeń jakich doznali Rulewski i dwaj pozostali poszkodowani. Jest także wypowiedź wicewojewody Romana Bąka i innych przedstawicieli władz, którzy podkreślają, że ostrzeżeń było sporo i sił porządkowych użyto naprawdę jako ostateczności, i nie były one uzbrojone. Na zakończenie pojawia się jeden z nielicznych komentarzy autora, który stwierdza, że w audycji starano się po prostu zrozumieć jeden dzień Bydgoszczy, ale trzeba pamiętać, że prawda reportażowa to tylko część prawdy.³⁸ Problematykę tę poruszyła też w swoim reportażu „Rodzi się demokracja. Marzec '81 w Bydgoszczy” Krystyna Bacciarelli (emitowany 6 kwietnia 1981 r.). Ona jednak zaprosiła do studia młodych, aktywnych radnych, którzy pozostali w sali obrad WRN (po tym jak je przerwano), by porozmawiać z przedstawicielami „Solidarności”. Reportaż był niejako próbą pokazania tego, że również wśród osób związanych z ekipą rządzącą, zwłaszcza wśród młodej kadry zachodzą zmiany, był próbą przedstawienia tych wydarzeń z ich punktu widzenia i pokazania, że i w ich szeregach pojawił się ostry sprzeciw wobec postępowania służb porządkowych.³⁹

13 października 1981 roku, pojawił się na antenie reportaż Michała Jagodzińskiego, „Powstanie »Solidarności« w Stomilu”. Redaktor rozmawiał z Henrykiem Jagodzińskim – pełniącym obowiązki przewodniczącego Rady Zakładowej Związków Branżowych, Zenonem Poleskim, Henrykiem Sochańskim – przewodniczącym Zakładowej Komisji Założycielskiej Związków Zawodowych „Solidarność”, a następnie z dyrektorem ds. ekonomicznych i pracowniczych Czesławem Kobusem. Audycja przedstawiała sytuację jaka panowała w jednym z większych zakładów w Bydgoszczy, gdzie pracownicy cierpliwie czekali na zatwierdzenie związków, a następnie planowali wybory, które powinny być przeprowadzone jednocześnie do obydwu związków. Nie mają jednak wątpliwości, który związek zostanie wybrany przez większość pracowników (85% zdecydowanie popiera te nowe). Rozmówcy zastanawiają się nad powodami zaistniałej sytuacji. Podkreślają, że sprawa przynależności do związku jest niezależna od przynależności do partii. Ponadto wyrażają przekonanie, że istnienie dwóch związków będzie tylko z korzyścią dla pracowników, bowiem będą się one wzajemnie pilnować. Rozmowa ewidentnie wykazała zgodność pomiędzy pracownikami należącymi do starych i do nowych związków („*Nie ma my i wy, ale po prostu my*”).⁴⁰

Wiele kontrowersji wzbudziła audycja Marcina Rykowskiego i Norberta Krawczyka „Anatomia strajku WPK w Bydgoszczy”, będąca próbą wyjaśnienia skąd wziął się tak rzekomo spontaniczny strajk WPK w Bydgoszczy. Po jej emisji pojawiły się zarzuty, że niedopuszczono do głosu osoby, które tak naprawdę zaangażowane były w organizowanie strajku, uniemożliwiając w ten sposób społeczeństwu zrozumienie zaistniałej wówczas sytuacji. Temat ten został podjęty po

³⁸ Ibidem, dys. A 1256, poz. 4.

³⁹ Ibidem, dys. A 1280, poz. 2.

⁴⁰ Ibidem, dys. A 1216, poz. 1.

kilku miesiącach ponownie na antenie radiowej, tym razem przez M. Jagodzińskiego i J. Kuligowską.

14 września 1981 roku bydgoszczanie mogli usłyszeć reportaż „Po pierwszej turze zjazdu” M. Jagodzińskiego będący podsumowaniem zakończonych właśnie obrad „Solidarności”. Audycja była próbą zrelacjonowania Zjazdu przez zaproszonych do studia gości – uczestników zjazdu reprezentujących Region Bydgoski: Annę Romanow – prawnika; Romana Paterka – z „Eltry” oraz Zdzisława Pająka, pracownika rozgłośni). Goście mieli po prostu opowiedzieć to co ich zdaniem powinni słuchacze usłyszeć czy też wiedzieć na temat zjazdu. Rozmówcy opisali głównie atmosferę panującą przed i w trakcie zjazdu w Gdańsku, skomentowali przebieg dyskusji, która miała doprowadzić do swobody wypowiedzi, ale ostatecznie do jednomyślnych decyzji podkreślając, że właśnie na tym ma polegać demokracja. Ścieranie się poglądów uznano za bardzo pozytywny przejaw. Na zakończenie wyrażone ubolewanie, że nie było transmisji z obrad, przy okazji poruszono także problem dostępu do PRiTV.⁴¹

Zasygnalizowane reportaże stanowią oczywiście tylko przykład tego, że na antenie pojawiała się dość często tematyka związana z nowo tworzonymi strukturami. Wielokrotnie poruszano także tematykę „Solidarności” w kulturze. Zagadnienia starano się przedstawiać z różnych punktów widzenia, nie zawsze oczywiście dominował obiektywizm. Nie znaczy to jednak, że na antenie pojawiały się wyłącznie tego typu reportaże. Nadal realizowano audycje i reportaże dokumentujące życie i działalność partii oraz starych związków, omawiające kolejne zjazdy KC PZPR itp. czy po prostu audycje propagandowe. Dość wymowny był reportaż z 8 listopada 1980 roku przygotowany przez Joannę Wiórkiewicz, „Mówić o sobie prawdę (porozumienie w środkach masowego przekazu)”, w którym autorka rozmawiała z zaproszonymi gośćmi na temat wcielenia w życie punktów porozumienia gdańskiego w środkach masowego przekazu. Można śmiało stwierdzić, że był on niejako małą przestrogą przed złym zrozumieniem porozumienia czy też przejściem monopolu przez drugą z kolei stronę. Program powinien informować o wszystkim, a nie tylko przedstawiać racje jednej ze stron. Konkluzja była taka, że nie można sugerować, że monopol na prawdziwość ma jedna lub druga strona, zaś realizacja programów musi być powierzona zawodowcom, można ją jedynie kontrolować. Rozmówcy przestrzegali również przed braniem sobie programów do realizacji.⁴² Wśród tematów poruszanych na antenie pojawiało się po prostu nowe zagadnienie, jak najbardziej związane z aktualną sytuacją w kraju. Wcześniej Polskie Radio mówiło na antenie głosem wydziału prasowego KC PZPR. Sytuacja teoretycznie uległa zmianie po podpisaniu wspomnianych porozumień, jednak praktyka była daleka od ideału, zaś problem pojawiania się określonych informacji na antenie istniał zawsze. Postulat stałego dostępu „Solidarności” do radia i telewizji był

⁴¹ Ibidem, dys. A 1260, poz. 3.

⁴² Ibidem, dys. A 1280, poz. 2.

obecny we wszystkich negocjacjach z rządem. Nadal jednak obowiązywała cenzura, po prostu w trochę łagodniejszym wymiarze. O ile nie było kłopotów z uzyskaniem przez dziennikarzy wstępu na jakiegokolwiek obrady związkowe, to pozostawała jeszcze kwestia zapoznania z efektami swojej pracy słuchaczy. Wszystkie programy nadal musiały być przygotowane znacznie wcześniej i uzyskać zgodę stosownych osób na emisję na antenie.⁴³

Pracownicy Rozgłośni Polskiego Radia w Bydgoszczy, którzy wstąpili do KZ NSZZ „Solidarność”

1. Arkuszewski Edward	24. Kilanowski Stanisław
2. Bąk Wojciech	25. Kłosiński Wacław
3. Beisert Gerard	26. Koperski Kazimierz
4. Borowska Genowefa	27. Kozłowska Renata
5. Bryzgalska Renata	28. Krasieńska Irena
6. Chrościńska Ewa	29. Kubas Elżbieta
7. Ciesielski Bogdan	30. Kujawa Jan
8. Cyranowicz Celina	31. Kuligowska Jolanta
9. Domińska Wiesława	32. Lewandowicz Czesław
10. Dorsz Barbara	33. Lewandowski Ryszard
11. Durajewski Edmund	34. Lipski Bernard
12. Duszyńska Janina	35. Lutogniewski Lech
13. Dybicz Danuta	36. Marciniak Jolanta
14. Dyło Mieczysław	37. Mike Leszek
15. Dymarkowski Leszek	38. Murzyn Wiktor
16. Dymarkowski Konstanty	39. Nawra Stanisław
17. Frasz Henryk	40. Nelkowski Henryk
18. Frost Sylwia	41. Ojczenasz Franciszek
19. Geneja Barbara	42. Osińska Wiesława
20. Gromada Eugeniusz	43. Osiński Tomasz
21. Jagodziński Michał	44. Pająk Zdzisław
22. Janicki Paweł	45. Pazderski Ludwik
23. Jankowski Ryszard	46. Piątek Alfons

⁴³ 70 lat Polskiego Radia..., s. 157 i n.

47. Pruss Zdzisław	56. Wajer Włodzimierz
48. Putz Maciej	57. Walczak Krzysztof
49. Rzepa Marek	58. Wawrzyniak Bogusława
50. Skierczyński Jerzy	59. Wiśniewska Teresa
51. Szweda Janusz	60. Worobiej Mirosław
52. Ściesiński Maksymilian	61. Zastępowski Zygmunt
53. Tomasiak Kazimierz	62. Zawidzki Eugeniusz
54. Tuczowska Genowefa	63. Szczerba Mirosław
55. Urbanek Leonard	

